

Nuoret ja nuorisola: Kiusaaminen ja fyysinen väkivalta kouluissa

Tilannekuva, eli miten kiusaaminen ja väkivalta kouluissa vaikuttavat nuoriin

- Kiusaaminen koskettaa merkittävää osaa lapsista ja nuorista. [Kansallisen kouluterveyskyselyn 2019](#) mukaan kymmenessä vuodessa kiusaaminen on vähentynyt etenkin perusopetuksen 8. ja 9. luokilla. Koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa kertoo joutuneensa seitsemän prosenttia perusopetuksen 4. ja 5. luokan oppilaista, kuusi prosenttia perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista, prosentti lukiolaisista sekä neljä prosenttia ammattiin opiskelevista.
- Pojilla on tyttöjä enemmän fyysisen uhan kokemuksia. Tytöt kokevat poikia yleisemmin seksuaalista häirintää ja väkivaltaa sekä henkistä tai fyysistä väkivaltaa perheessä.
- [Vastaajien tausta ja toimintarajoitteet](#) vaikuttavat voimakkaasti kiusaamisen kokemuksiin. [Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemukset](#) kiusaamisesta, seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta ovat muihin nuoriin verrattuna huomattavasti yleisempiä. Sukupuolivähemmistöön kuuluvista yläkouluikäisistä 23 prosenttia koki koulukiusaamista vähintään kerran viikossa.
- Useissa tutkimuksissa (esim. [Simonen & Gretschel](#)) kiusaamisen on todettu olevan yksi keskeinen taustatekijä nuorten syrjäytymisessä. Kiusaamisen ja yksin jäämisen on yleisesti havaittu heikentävän nuorten toimintamahdollisuuksia ja hyvinvointia. Kiusaamiskokemus voi johtaa nuoren hyvinvoinnin horjuessa myös psyykkiseen oirehtimiseen.
- Tutkimuksissa (esim. McCauley & Moskalenko 2014, 2017) on todettu, kuinka vaikeuksia kohdanneilla, lähiyhteisöistään syrjään työnnetyillä ja vain heikkojen sosiaalisten siteiden varassa elävillä ihmisillä on korkeampi riski väkivaltaisten toimintamallien omaksumiselle.
- Nuoret kokevat, etteivät aikuiset puutu riittävästi kiusaamisen. Esimerkiksi vuoden 2015 kouluterveyskyselyyn vastanneista lukiolaisista 85% koki, etteivät aikuiset puutu kiusaamiseen. Myös [muissa nuorille tehdyissä](#) tutkimuksissa välittyy sama viesti: Nuorilla on kokemuksia esimerkiksi opettajien haluttomuudesta tarttua koulukiusaamiseen. Etenkin ns.

NEET-nuoret ovat menettäneet luottamuksen aikuisten ja ammattilaisten tahtoon ja kykyyn auttaa heitä. Heikko yhteiskunnallinen asema lisää vakavien ongelmien ja takaiskujen todennäköisyyttä ja siten myös yksilöiden ja ryhmien kyynisyyttä ja katkeroitumista.

Lasten ja nuorten tukeminen, eli millaisia toimenpiteitä ongelman ratkaisemiseksi tarvitaan?

- **Lukiolain ja lakia ammatillisesta koulutuksesta tulee muuttaa niin, että ne velvoittavat rehtoreita ja opettajia puuttumaan oppilaitoksessa tapahtuvaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään.** Vastaava kirjaus löytyy perusopetuslaista.
 - **Lasten ja nuorten parissa toimivat kasvatuksen ja koulutuksen ammattilaiset tarvitsevat koulutusta tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.**
 - Sote-uudistuksen yhteydessä huolta on kannettu oppilas- ja opiskelijahuollon sijoittumisesta ja resursseista. Nuorten kannalta oleelliset sivistyspalvelut ja nuorisotyö ovat jatkossakin kuntien vastuulla ja sote-palvelut ja opiskelijahuolto taas hyvinvointialueiden vastuulla. Opiskelijahuollon koulupsykologien ja kuraattorien siirto alueille luo riskin sille, että luontainen side kouluympäristöön katkeaa. **Kunnat ja koulut tarvitsevat nopeasti tiedon, kuinka uudistuksen yhteydessä resursseista huolehditaan ja käytännön asiat ratkaistaan.**
 - Harrastamisen myönteiset vaikutukset on tunnistettu useissa tutkimuksissa. Marinin hallitusohjelma tavoittelee jokaiselle lapselle ja nuorelle aitoa mahdollisuutta mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Harrastuksissa yhdistyvät kaverisuhteiden vaaliminen, itsensä kehittäminen, lasten ja nuorten unelmat, omien vahvuuksien löytäminen, vuorovaikutus aikuisen kanssa sekä lapsen ja nuoren valinta käyttää vapaa-aikaansa mahdollisimman mielekkäästi. Harrastukset voivat ehkäistä syrjäytymistä ja olla keino auttaa syrjäytyneitä nuoria. Maksuttomat harrastuksen koulupäivän yhteydessä ovat hyvä alku.
- Jatkotyötä varten Allianssi esittää seuraavaa:**
- Jatketaan välittömästi **maksuttomien harrastusmahdollisuuksien laajentamista myös toisen ja korkea-asteen opiskelijoille.** Puututaan erityisesti harrastusten päättymiseen toisen asteen opiskelijoiden ikäluokassa ja

- laajennetaan liikkuvaa koulua toiselle- ja korkea-asteelle.
 - **Valmistellaan jatkotoimia nuorten perheiden harrastamisen tukemiseen.**
 - Käynnistetään selvitys Islannin mallin kaltaisesta nuorten **harrastussetelistä** tai vapaa-ajan kortista. Puututaan sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä harrastusmaksujen aiheuttamaan eriarvoisuuteen nuorille ja perheille. Velvoitetaan avustuskriteereissä harrastusten järjestäjiä varmistamaan, että myös pienituloisista perheistä tulevat nuoret voivat harrastaa sitä, mistä he pitävät.
- Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto hyväksyi vuonna 2015 historiallisen päätöslauselman Nuoret, Rauha ja Turvallisuus (UNSCR 2250). Päätöslauselmassa valtiot myönsivät ensimmäistä kertaa, ettei pysyvää rauhaa voi olla ilman nuorten osallisuutta ja tukea. Rauha edellyttää osallisuutta yhteiskunnassa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia, kuten töitä, koulutusta ja turvaa mielivaltaiselta sorroilta. Suomi on ensimmäisenä maana maailmassa laatimassa kansallista toimintaohjelmaa päätöslauselman toteuttamiseksi ja tämä ohjelma valmistuu loppuvuonna 2020. Toimintaohjelmassa tullaan vaatimaan esimerkiksi nuorten mukaan ottamista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisytyön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Ohjelma myös kiinnittää erityistä huomiota nuorten erityistarpeisiin turvapaikanhakijoiden vastaanotossa ja kotouttamisessa. **On tärkeää, että kansalliselle 2250-toimintaohjelmalle varataan riittävät resurssit toimenpiteiden toteuttamiseen ja toimintaohjelman jalkauttamiseen, jotta Suomi säilyy turvallisena ja rauhallisena.**
 - Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin liittyvät politiikkatoimet ovat tällä hetkellä jakautuneet useamman ministeriön vastuulle. Jaettu vastuu on johtanut siihen, ettei millään taholla ole riittävää käsitystä nuorten hyvinvoinnin eikä syrjäytymisen ehkäisyn kokonaisuudesta. Kokonaiskuvan puute johtaa keskenään ristiriitaisiin politiikkatoimiin, päällekkäiseen rahoitukseen, ennustamattomiin lopputuloksiin ja tehottomuuteen. Nuorten hyvinvointi on koko yhteiskunnan kohtalonkysymys, ja sen ratkaiseminen edellyttää paitsi tosissaan ottamista, myös rohkeutta muuttaa olemassa olevaa työnjakoa, organisaatioita ja toimintatapoja. Allianssi ehdottaa nuorisopolitiikan johtamiseksi seuraavia toimenpiteitä:

- Kootaan nuorten hyvinvointiin liittyvä politiikka yhden vastuuministerin alle.
- Asetetaan syrjäytyneiden nuorten määrän vähentämiseksi selkeät tavoitteet ja mittarit, joiden perusteella työtä ohjataan. Otetaan seuranta käyttöön lapsi- ja nuorisopoliittisessa ministeriryhmässä.
- Hyvinkin pienillä avustuksilla toimintaansa pyörittäville nuorisoyhdistyksille mahdolliset rahoitusleikkaukset saattavat tarkoittaa koko toiminnan lakkauttamista. Samoin kuntien nuorisotyön valtionosuudet ovat jo nyt erittäin vähäisiä kunnan muihin sektoreihin verrattuna, eivätkä kestä enää leikkauksia.

Allianssin asiantuntijat ovat mielellään avuksi nuoriin liittyvissä kysymyksissä:

Katja Asikainen, koulutuspolitiikka, harrastaminen, työllisyys, nuorten ilmastovaikuttaminen: 044 314 1324

Eero Löytömäki, sosiaali- ja terveystieteet, sosiaaliturva, nuorten terveys ja hyvinvointi, mielenterveys, eläkkeet: 050 462 4697,

Janika Takatalo, EU- ja YK-päätöksenteko, päätöslauselma 2250: 044 416 5292

Virva Viljanen, osallisuus ja demokratiakasvatus: 050 3020598

Ilmari Nalbantoglu, va. toiminnanjohtaja, nuorisopolitiikka yleisesti ja nuorisotyön rahoitus: 050 574 1112